

BUDA-PESTA

9 Aprilu st. v.
21 Aprilu st. n.

Va eși joi'a și duminică'a.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 29.

ANULU XIV.

1878.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

SCHITIE DE CALETORIA.

XIII.

Detunat'a.

Pe demineti'a urmato're era proiectata o frumo'sa excursiune. La Detunat'a. Despre care audisem si cetisem atatu de multu. Care me incantase inainte de a o vedé. Si pe care atatu de multu doriã s'o vedu.

Planulu era facutu inea de sera, ca tota societatea se se intrunesca la unu locu, spre a porni de acolo cu toti dimpreuna. De trasuri ingrigia purure galantulu primaru de atunce alu Abrudului, dlu Corneliu Tobiasiu.

Asteptam cu doru demineti'a. Si fui celu d'antaiu care me scolai. Dar ce desamagire!

Privindu afara prin feresta, vediui cerulu plinu de nori. Delurile „fumau“, ceea ce este semnu de ploia. Si in adeveru ploua.

Planuri frumo'se! Visuri incantato're! Ilusiuni rapito're! Adio! Sãnetate buna! Haidati se ve punu in cuiu! Astadi nu vom merge la Detunat'a.

Acesta suprindere neplacuta intrista pe toti. Si intristarea generala o impartesiau si domnisiorele, pentru ca sus la Detunat'a se proiectase si unu felu de petrecere cu dantiu. Sermane, de multu nu dantiuira. Chiar din ser'a trecuta.

Ne uitam cu totii la ceriuri, nu cumva se vor indura de noi, si vor inceta d'a lacrima, adeca d'a ploua. Dar ele n'avura mila nici de dorulu meu, nici de privirile unor ochi frumo'si. Totu ploua, si er ploua . . .

Nu mai era vorba. Trebuia se renunçiamu la excursiune. Asia si facuramu. De necesitu ce eram, imi deschisei diuariulu si imi versai intr'ensulu amaraciunea sufletulu meu.

Dar intr'aceste sosi unu calaretiu, care ne anuncia, ca — conformu convorbirii din diu'a precedenta — la Detunat'a suntenu asteptati. Buciumanii sunt acolo. Buciumanii! Adeca locuitorii din Bucium-Cerbu, Bucium-Isbita, Bucium-Poeni, Bucium-Siesa, si — Dumnedieu mai scie din cate alte Buciumuri, caci le-am uitatu numele. Va se dica, erau multi cei ce ne asteptau!

Ast'a apesa cumpen'a hotaririi nostre. Deca ei ne astepta, si noi trebuie se mergemu, ca se nu ne astepte in sedaru. Cuventulu datu trebuie tinutu! Numai decatu hotariramu toti, ca vom merge in data. Nu ne mai pasa nici de ploia.

Inse din Abrudu nu poti esi nemancatu si nebeutu. Indesiertu decisuramu noi ospetii se mergemu in data, ospitalitatea damelor de acolo protesta. „Pana nu vom prandi, nu pu-

temu plecá!“ Astfelu suná sentinti'a. Apoi si la Detunat'a trebuiá sè ducemu unelte, de mâncatu si de beutu, càci acolo sus nu crescu fripture si nu se afla isvoru de vinu cu apa acra.

Acestui argumentu ne supuseramu, cu atât mai vêrtos, cà ceriulu incepea a se înseni-ná si sperámu, cà pâna la prândiu plói'a va trece cu totul, si astfel escursiunea nóstra va fi mai placuta.

Si nici nu ne 'nsielaramu. In adeveru, încetulu cu încetulu norii se resfirara, si pe când ne scularamu de la prândiu, cerulu erá limpede si radiete sórelui ne salutau cu bucuría.

Pâna atunce deja tóta societatea se întruni. Veseliá si bucuría suridea de pe tóte fetiele. Tinerimea se desfetá înca de acuma în dantiulu ce avea sè urmeze sus la Detunat'a. Band'a musicala s'a si tramisu acolo.

Dupa ce sosira tóte trasurile, porniramu. Nimene nu lipsiá, — numai dr. Catastih. Nu se sciea unde s'a dusu. Ilu cercara prin tóte partile, înse nu se putú dá de urm'a lui. Ni parrea reu, càci erá unu tineru glumeti, carele putea sè procure societátii multe mominte de distractiune.

— Lasati-lu, cà va vini elu dupa noi, — disse unu prietenu, si noi ne linisciramu.

Calea din Abrudu pâna la Detunat'a e din cele mai romantice, dar în multe locuri mai bucurosu asiú fi mersu pe jos, càci scuturá grozavu. Din ambele parti se 'naltia niste déluri, cari abiá lasa atât'a locu între ele, cá acolo sè sierpoiésca unu riu de munte; ér calea pe lângá acest'a în multe locuri e taiata din delu. Ríulu se umfla iute si atunci mâna pe drumu o multime de petri mari si mici; éta pentru ce scutura acest'a!

Dar suportámu cu nepasare si acést'a, càci ochii nostrii la fia-care momentu aveau sè se delecteze la câte unu tablou suprindietoru, la alta si alta panorama pitoresca. Fia-care cotitura a ríului pe lângá care înaintámu, ni deschidea unu nou plaiu de placere pentru ochi. Eramu în continuu sub impressiunea unei placeri încântátore.

Detunat'a înca nu se vedea, càci délurile la a caror picióre treceam, ni-o ascundeau de vederea nóstra. Nu peste multu înse aparú si ea : o stânca colossala în vêrfulu unui munte.

Eramu uimiti! Colossal'a înfaçisire a ei ne surprinse pe toti cari înca n'o vedusemu. Imi parca cà vedu o sentinela asiediata de natura în vêrfulu muntilor, spre a pazi întrég'a regiune. Unu gigantu alu creatiunii, spre a

înui mí pe toti muritorii, cari ajungu în apropierea lui. O regina a tuturor muntilor si délurilor din giurulu ei, cari i se 'nehina la picióre, înnaltiându-si cu respectu façi'a spre dêns'a . . .

Inse ori ce frase voiu întrebuintiá, totusi nu voiu fi în stare a ve reoglindá priveliscea marétiá, ce ni înfaçisieza vederea Detunatei chiar si din departare. Càci si noi ne aflámu înca departisioru. Abiá la piciórele ei. Si de acolo pâna sus e o fuga buna, mai alesu de cumva trebuie s'o faci pe jos.

Noi înse erámu scutiti de-acésta comotiune pré obositóre. Buciumanii, toti niste ómeni frumosi, în frunte cu zelosulu proprietaru de mine dlu Alessandru Danciu, ne asteptau jos în vale la satulu Bucium-Siesa, cu cai însieuati. Va sè dica aveamu sè ne urcámu calare.

Dame si barbati calare pe niste cai muntenesci! Acést'a imi promitea perspectiv'a unei privelisce pré interesante si totu odata si picante! Nu potu înse a ascunde, cà — în cât pentru mine — me cam genám. Calaretiu nici odata n'am fost. Din copilaría nici n'am siediutu pe calu. Me temeam dara, cá nu cumva tocmai de asta-data sè patiescu o nepatita. Inse unu Buciumanu me asigurá de blândeti'a calului seu, si astfelu mai prinsei si eu curagiu!

Intr'aceste tóta societatea se dete jos. Dómnele se si urcara pe cai, ér unele ocupara locu în niste cara cu boi; numai domnisiórele se sfiau a sarí în siea. ele dara — însoçite de câti-va tineri — plecara în sus pe o cale laterala mai scurta. Apoi plecaramu si noi.

Cei îndatinati a calari detera pinteni calilor si ne lasara cât colo. Unele dame înca grabira sè rivaliseze cu dênsii, si astfelu se escá o cavalcada din cele mai interesante. Eu înse o priviam cam din deretu, càci cu tóte asigurările Buciumanului meu nu me pré încumetám a-mi împintení calulu.

Calarirea acést'a durá cam unu patraru de óra, si — totu urcându-ne — éta cà în urma, sosiramu în vêrfu. Acolo deja ne asteptá unu cortu de scânduri si band'a musicala întoná unu mersu nationalu. Ne deteramu jos si ne delectaramu în prospectulu admirabilu. Intr'aceste unu baiatu ni oferi ghiaçia gasita acolo sus, sub niste radecini, unde nu petrunde sórele nici în lun'a lui juliu.

Apoi sosi si tinerimea. Numai decátu se propuse sè ne urcámu pe Detunat'a. Da, càci de si erámu în vêrfulu muntelui, ne aflámu to-

tusi numai la picioréle Detunatei, care înca de acolo se 'naltia în sus.

Ce este Detunat'a? O gigantică stânca de basaltu. O formațiune de totu originala a naturei. Par că tóta e compusa din niste grindi petrificate. Vêrfurile acestora se încârnescu puçintelu. Totulu forméza aspectulu unei organe colossale. Si in adeveru, déca de sus s'arunca în jos o pétra, si acésta se lovesce de cós't'a Detunatei, s'aude unu sunetu cá de organe.

Pentru ce se numesce Detunat'a? Pentru că fiindu fórte 'nalta fulgerele adeseori tresnescu intr'êns'a De aice *Detunat'a*.

Romançierulu magiaru Jókai Mór umblându p'aice, a tradusu pe unguría numele românescu alu stâncei, si a botezat'o : „Vil-lámvágtá.“ Dar insedar! Lumea sciintifica n'a adoptatu acést'a numire, ci a pastratu cea românésca.

Sè nu ve mirati, cà vorbescu de lumea sciintifica! Invetiati cei mai renumiti cunoscu celu puçinu din audi Detunat'a. Ér altii vinu anume din departári mari, numai cá sè véda acésta formațiune extraordinaria a naturei si s'o póta studiá. Nu este septeména de véra, în care sè nu sosésca la Abrudu straini, cari au mersu acolo sè véda Detunat'a.

A o vedé este nu numai mai usioru, dar totu odata si mai placutu, decâtu a te urcá pe ea. Nu voiu uitu nici odata acelu suisiu si obositoru si periculosu, càci trebuia sè ne'n-cordàmú puterile, sè ne prindemu de niste crengi subtîri si sè ne radiemàmú picioréle de niste petri clatinátore. La jumetate-drumu voiám sè renunçiu de placerea d'a merge pâna sus si d'a me delectá în prospectulu de acolo; inse vr'o doi membrii ai societátii mi se opusera, si cu ajutorulu lor strabatui si eu în vêrfu.

Admirabilu prospectu! Ochiulu încântatu ratecesce cu placere în orisonulu departatu. Délurile si muntii din giuru se pitulescu cu modestia colo jos — în vale. Nimica nu impedecea vederea. Ochii petrundu pe de-a supra muntilor în departare. Spiritulu nostru sbóra liberu prin spaçiu. Si unu simtiu Dumnediescu percurge totu corpulu nostru. Este simtiulu libertátii nemarginite . . .

Multu timpu petrecù societatea acolo sus, delectându-se toti în prospectulu maretii, si dându informatiuni unii la altii despre cele ce se vedeau în giurulu nostru. Si totusi timpulu acél'a imi parea că sborà atât de iute. In adeveru erau niste mominte pré interesante. Suvénirea lor va remâné pentru totu-de-una gravata în memori'a mea.

Când ne scoboriramu, cam pe la 7 óre séra, ospitalele dómne din Abrudu ne invitara la més'a din cortu, încarcata cu totu felulu de mâncári si beuturi. Ocuparamu toti locu, si în scurtu timpu veselí'a si bucuría gasi mii de espressiuni. Band'a cântá piese nationale, dlu Burienscu delectá societatea în costumu românescu cu o multime de cuplete, firesce cà nici toasturile nu lipsiau.

Si când vioiciunea parea că si-a ajunsu culmea, o figura erculiana, unui buciumanu cu numele Alesandru Macaveiu, oferì si dênsulu societátii o bucata, dicêndu :

— Poftimu confectulu Detunatei!

Si dupa aceea ni puse pe mésa unu blidu cu — balsosiu.

Ce suprindere placuta, mai alesu pentru noi cari pân'atunçe nici nu veduseramu balsosiu! Firesce cà nu refusaramu bucat'a oferita. Escelenta mâncare! Primulu toastu ce urmà fu închinatu întru sânetatea lui badea Macaveiu. Soçi'a dênsului ni facù balsosiulu, ér mam'a lui facù imperatului când Maj. Sa în 1852 umblase p'acolo, càci a fi la Detunat'a si a nu mâncá balsosiu, este a fi la Rom'a si a nu vedé pe pap'a. Imperatului se facù unu cortu tocmai în loculu unde ne aflámú si noi. În fruntea cortului se pusera dóne inscriptiuni : „Virtute româna“ si „Stanu european.“ Inse diregatorii cari mergeau înainte a pregatí primirea monarcului, se spariara de virtutea româna, si stersera inscriptiunea prima. Români se cam superara . . . Dar insedar . . . De atunçe trecù timpu multu. Pétr'a pusa cá aducere a minte zace tavalita jos. De siguru ap'a a mânat'o . . . Se póte . . .

Dupa balsosiu urmà sè fia jocu. Inse cერიulu se 'nnorà si plóia de deminétia începù éراسi a picurá. De téma, cá nu cumva sè ne prinda sus o plóia mare, dupa care scobori-siulu alunecosu avea sè fia periculosu, numai decât începuramu a plecá în jos.

Tocmai când plecaramu, intelniramu pe dr. Catastih, carele abiá resuflá. Elu viniá pe jos din Abrudu, càci când se desteptà din somnu si aflà cà tóta societatea s'a dusu la Detunat'a, nu gasi nici o trasura la dispositiune!

Si éta cà sosi târdiu! Atât'a oboséla — însedaru! Patiél'a lui stórse ilaritate generala.

Pe când sosiramu în vale, de asta-data pe jos, erá întunericu. Acolo ne asiediaramu în trasure si ne rentórseramu la Abrudu. Trecuse mediulu noptii când sosiramu acolo.

Iosifu Vulcanu.

Te-am vediutu . . .

Te-am vediutu copila, rosa odorósa,
Si de-atunce, fla dî, nópte doiósa,
Te vedu ne'ncetatu :
Dîu'a în dumbrava p'între florióre,
Nóptea sus pe bolta cá stea lucitóre,
Cá unu visu ferice, magicu, luminatu.

Te-am vediutu zimbindu-mi gingasîu, cu dulcétîa,
Cum suridu pe bolt'a ceriului marétîa

Te-am vediutu, scumpu ângeru ! si din acea óra
Sufetulu meu vecinicu împregiuru-ti sbóra,
Cá mirosulu linu
Impregiurulu unei dalbe florióre,
Cá lumin'a 'n giurulu splendidului sóre,
Ce în maiu suride pe ceriulu seninu.

Te-am vediutu, o ! dîna din cerú, si de-atunce
Nu mai vedu în lume, decât chipu-ti dulce,
Ce m'a farmecatu,
Nici n'audu altu sunetu sub bolt'a cerésca

Lord Napier, comandante supremu alu armatei englese.

Diorile în maiu ;
Si-de-atunci în sinulu meu e primavéra ;
Mîi de dulci sperantie vedu resarindu éra
Si 'nflorindu p'alu vietii-mi tristu si vescedu
plaiu.

Te-am vediutu, víu sóre ! si acele stele
Ce luciau pe ceriulu tristu alu vietii mele,
Stinsu-s'au pe rëndu :
Tu reversi adi, numai, radie p'a mea cale !
Dîle fericite, nopti de-amara jale,
Numai de la tine asceptu pe pamêntu !

Vibrându, decât vócea ta dumnedieésca,
Ce din asta lume in raiu m'a 'naltiatu !

Te-am vediutu, si sinu-mi de-atunci te adóra . . .
O ! de-asíu scí, copila, c'a ta ânimíóra
Simte ce simtu eu :
De-asíu avé 'n viétîa scump'a ta iubire :
Alte bunuri scumpe, alta fericire
N'ar mai dori 'n lume tristu sufletulu meu !
Petru Dulfu.

S A L O N U

Calindarul septemanei.

Dumin.	9 21	F. 6 florii, s. m. Eupsichiu.
Luni	10 22	ss. mm. Terentiu, Pompeiu, African.
Marti	11 23	s. st. m. Antipa, c. Trifina.
Mercuri	12 24	c. p. Vasiliu, c. ma. Antusa.
Joi	13 25	s. st. m. Artemon, s. m. Macsim.
Vineri	14 26	s. p. Martin, s. m. Ardalion.
Samb.	15 27	ss. ap Aristarc, Pud, s. m. Sava.

Femeile sânt ferice.

— Din englezesce. —

Se afirma, cã privitorii unei batalii potu acest'a mai bine judecã, decãt ostasii cari ieu parte într'ens'a; cu asemenea îndreptãtîre se pôte dice, cã unu barbatu în puterea vietii sale, pôte pretîui mai cu înlesnire de cãt femeia se numeratele cãstiguri de cari seculu femeiescu se pôte bucurã mai multu de cãt celu barbatescu. Cã barbatu deci me simtu împunericitu a dovedî: cu cãt sôrtea unei femei este mai multu de invidiatu, de cãt ceea a barbatului si cã este celu mai mare norocu a fi femeia.

Ce se tine de ântâiatãtile fisice ale femeii, acestea sânt forte d'osebite; ea singura posede stralucirea frumsetiei si tôte cãte cu acest'a sânt în legatura. Nici odata n'a fost si nu va fi în lume o femeia urita (hîda). Nici cã s'a auditu înca despre unu astfelu de fenomenu. A fi femeia este identicu cu a fi frumosu.

Multe tieri am âmblatu si m'am învêrtitu în tôte clasele societãtii omenesce, înse nicãiuri n'am aflatu o femeia hîda si unu barbatu frumosu. Unu barbatu cu puçinu pôte fi mai hîdu de cãt celalaltu, înse acest'a este totulu ce în acestã privintãia este iertatu a pretinde. Toti barbãtii sânt de la natura mesteru provediuti, ceea ce zace în natur'a lucrului; înse tôte femeile, în urm'a unei nerestornate legi a naturei, sânt în harmonia zidite si cuceritorie privindu-le.

Femeile înse nu sânt numai ênse-le frumose, ci ele si iubescu frumosulu; ori si unde ar fi acest'a ele sciu cu multu mai corectu pretîui frumosulu de cãt barbãtii. Deja fêt'a de scõla se însufletiesce pentru paseri si flori, pe cãnd fratele ei despõie cuiburile de paseri si rumpe rose. De ostenelele ce barbatulu are în privintãia trupesca, pentru a placé altor'a, femeia este deplinu dispensata.

Barbatulu séu pórta barba si apoi atunci cu multa perdere de timpu trebuie sè o peptene, oleiesca si grigescã, séu nu pórta si are d'a se supune incomoditatii d'a fi rasu dintr'o dî într'alt'a. Pentru femeia acestã înfricosãia alternativa nu existe; ea pôte sorbi cu deplina graçia supp'a, barbatulu înse, faca ce va face, este grozavu genatu prin mustetiele sale.

Femeii, crutiãta de pedeps'a si tortur'a d'a purtã barba, natur'a i-a datu o vietãia mai îndelungata de cãt barbatului. În tóta lumea este doveditu, cã seculu femeiescu are mai mare vitalitate de cãt celu barbatescu. Astfelu dara nu numai cu privire la frumsetiã feçiei, graçia figurei, ci si în privintãia vietii îndelungate cãstigulu (avantagiulu) este pe partea femeii.

În privintãia vietii sociale avantajele femeii

sânt si mai multe. „Faceti locu pentru dómnele!“ este legea lumii civilizate de la ecuatoru pâna la poli. „N'aru face care-va dintre domni placerea d'a...“ implõra sonoru conductorulu omnibusului, si numai de cãt unulu dintre domni, pe lãnga tóta vremea uritõsa si ploioasa, se redica de pe loculu seu, se dà jos, pentru a face locu unei femei, pe care n'a vedutu-o nici odata si nici n'a mai vedé-o.

Unde este vre-o dómna poftita d'a se dà jos pentru d'a d'oblegã pe unu domnu? Barbatulu, care ar cutezã a face o astfel de pretensiune, ar meritã sè fia de ocara.

Barbãtii sânt creati pentru a aduce omagie femeilor. Acestã regula d'auru este nerestornata. La prãndiu cui se dau cele mai gustuõse plesede bucati? Dómnelor. Cui se dà cu tóta atentiunea zaharu, si tôte cele poftite, cui sîerbescu mai ântãiu, cine are la mеса celu mai bunu locu, cine capeta înghiãtata în teatru si la concerturi? Amabilele dómne. Cine platece pentru ele? Miserabilii barbãti. Pãna ce dómnele sânt cu prisosintãia provediute din tôte, cine stã flamendu lãnga ele? Èra barbãtii. Cui se facu tôte plãcerile si desmerdãrile? Femeilor. Si cine are sè pórte tôte greutãtile? Barbatulu, cea mai hîda si mai nefericita dintre tôte fiintãele.

„În cursulu timpurilor se schimba tôte lucrurile, pamêntulu, hotarele tierilor si a mârilor, limb'a, stelele de pe ceriu si institutiunile ómenilor. Numai singuru barbatulu remãne în vecii vecilor celu bãntuitu de sôrte.“ Sentintãia mai adeverata decãt acest'a Lord Byron nicãiuri n'a pronuntatu. Înse ce se tine de femeia, ea remãne capu d'oper'a creatiunii, lumea este gradin'a ei si barbatulu nimicu mai multu, decãt sîerbitorulu ei. Numai de cãt cum s'a slobozitu în cea mai puçina curtenire, devine jertf'a vrajitõrelor ei far-mece. Iubescu elu si parasescu obiectulu adoratiunii sale, femeia numai de cãtu ilu acusa de rumperea credintii si cãstiga satisfactiune. Iubescu femeia si isi calca cuvêntulu, atunciã barbatulu, care ar voi s'o acuse pentru a o pedepsi, s'ar rieptã cu acus'a sa si ar fi de risu.

Femeii i este iertatu a-si face îmbracamintea cea mai pretiõsa si fantastica, a se îmbracã cu metasa si catifea; pene, frundie, dantele si ori ce lucruri frumose sânt la dispositiunea ei, pentru a se chichí si a se face iresistibila. Chiar si micile, nevinovatele paseri cântãtoare trebuie sè-si deie vietãia, pentru cã cu frumsetiãa penelor lor sè decoreze pelerãa de dómne.

Femeia pornescu spre cuceriri si cucerescu. Miserulu de barbatu este condamnatu d'a portã din anu în anu un'a si aceeași forma de vestmêntu. Cu pelerãa sa cã o óla de fertu, cu înfricosiatii sei pantaloni si neschimbatele sale capaturi de un'a si aceeași materia, din lãn'a óiei, sémenulu seu, ni se presentéza cã o colectiune de cilindre, si hainele lui se paru a nu fi spre altu scopu inventate, de cãt pentru a înmultí înascut'a sa hidosiã si d'a-lu face si mai multu de risu. În tôte, chiar si în d'osebitele casuri atãt ceremoniale cãt si sociale, barbatulu este condamnatu a se subordinã în uritõs'a sa îmbracare si nu-i iertatu a cutezã sè intunece stralucirea secului femeiescu.

Aceste au fost cu privire la cele esteriore; înse cu multu mai precumpenitorie sânt avantajele femeii în seriõsele afaceri ale vietii. Cine lucra? Cine suferu tóta calamitatile? Cine trebuie se se espuna vremurilor, sè pórte greutatea si fierbintiãa dîlei? Cine tre-

bue sè pornésca nóptea si in vigelii? Totu numai de sórte bantuitulu barbatu. Cine-i celu din urma, care parasesce cas'a ardiénda? Cine lupta déca erumpe resboiulu, cine sângera, cine se arunca între glóntieles ucidentóre? Cine altulu de cât éra si éra numai barbatulu!

In acelu timpu femeile remânu sigure si în pace în chiliele lor; si asiá sè fia si mai de parte, pentru cà în schimbu, cà braçiele nóstre le scutescu si apera, ne resplatescu cu braçiele lor. Scopulu meu este numai a aretá ce norocu este a fi femeia, si càta cauza au femeile a multámí ceriului pentru acést'a. Inse nici de cum numai în vremuri resboinice si la primesdie amenintiatóre; femeia are totu-de-una partea mai buna si în vreme de resboiu si în timpu de pace.

Ce este mai monotonu si mai superatiosu decát viétia unui barbatu? Barbatulu parasesce diminétia cas'a, pentru cà sè siéda 6 pâna 10 óre într'o prinsóre, ori cum amu numi-o acést'a, cancelaria, pravalia, camera, biblioteca ori bursa. Este si remâne prinsóre, si celu ce siéde într'éns'a, trebuie sè lucre, neincetatu si întinsu sè lucre.

Femeia înse, dupa ce barbatulu a dejunatu si s'a dusu, póte merge unde-i place. C'unu surisu de fericire ea împarte sberbitorilor unele ordinatuni, si tóta diu'a este dómna vremei sale, si-i iertatu a-si petrece dupa placu. Ea face visitele si cercetările ei la amicele ei si în pravalie si isi procura d'osebitele variatuni cu banii barbatului. O! cine n'ar vré bucurosu sè fia femeia!

Secsulu femeiescu si-a rezervatu înca unu privilegiu: dreptulu, d'a puté plânge. Déca o superatiune întipuita séu adeverata apésa sufletulu ei, femeia plânge, si apoi éra tóte sânt în ordine. Acésta mângaiere cerésca barbatului nu este data. Anim'a lui sângere din toti porii, elu trebuie sè rabde, fara a versá una singura lacrima! Déca nu se póte cârmui, déca numai una lacrima i pica din ochi, aréta toti cu degetulu a supra lui, si elu, care a fost debilu d'a plânsu, nu mai merita numele de barbatu! Saville díce: „Cautatur'a femeii are mai multa putere a supra nóstra de cât legea, si lacrimelile ei o mai mare potestate de cât motivele nóstre de dovedire. Aiba barbatulu cât de dreptu, una singura lacrima în ochiulu femeii ílu invinge si elu se dá prinsu.“

Aici sânt numai unele pugine din nenumeratele privilegii ale femeilor însirate, si amintescu înca numai cà ele totu-de-una au dreptu si cuvântulu celu din urma.

Ce se tîne de mine, mie totu-de-una mi-a parutu reu, cà nu sîm femeia, si pe d'a supra, cà nu sîm mama la nóue copii.

I. Valeriu B.

O voce seriósa în ór'a suprema,

contra clerurile române si fruntasii poporului român, in caus'a instructiunii populare. De unu archiepiscopu biteru.“

Acést'a este titlulu unei brosiurele, de 46 pagine, ce tocmai esí la lumina în Budapesta, din tipografia lui Ales. Kocsi, si dupa cum ni se afirma, în multe sute de esemplare se spedá prin tóte pârtille locuite de români.

Nu ne vom ocupá de persón'a pré sântitului d.

autoru, ci respectându anonimitatea sub care ni se presinta opusiorulu, vom observá numai atát'a, cà de ar figurá ori-care nume alu prelatilor nostri în frontispitiu, cuprinsulu scrierii nu ne-ar puté interesá mai multa, nici modificá câtusi de puginu impressiunea ce facu a supra-ne adeverurile ce ea ni descopera.

Precum ni spune autorulu în introducere, dên-sulu vedéandu relele ce rodu la existintia nóstra, a Românilor din acésta patria; observându cum seracía si neputintia prin tóte pârtille locuite de Români crescu si se latítescu, ér sperantia d'a deliberá a supra acéstei triste aparitiuni într'unu congressu nationalu-bisericescu — de ani nu se mai realizéza: s'a credítutu datoru bisericeii si natiunii sale, a-si redicá vocea prin acésta scriere, pentru d'a aretá I cà — *starea nóstra actuala este mai rea de cum o credemu noi*; a II d'a cerceté — *care este caus'a acéstei stári, caus'a decaderii nóstre*; — a III d'a esaminá — *cum se potu delaturá causele reului*. Astfel tíentindu a ne convinge, cà precum reulu, decadintia nóstra, este din remânerea poporului nostru, prin lips'a de învetiatura si cultura, inderetulu popórelor mai culte de prin pregiuru, cu cari tocmai pentru saracia sa culturala nu póte tiné pasu, séu concurentia în desvoltare si viétia; asiá si vindecarea de acestu reu nu se póte cautá si gasi aiuriá, de cât în cultura, în instruirea mai buna si mai rapede a poporului nostru prin scólele nóstre; punéandu apoi a IV întrebare cà: *Cine propriamente are chiamarea si chiar datorintia d'a se ingrigi de instructiunea si cultura poporului nostru?* — si aci prin eclatante argumente si esemple ajungéandu a constatá, cumca — *este datorita si chiamarea bisericelor române, a se ingrigi de cultura fíilor si credintiosilor lor*, si adeca prin scólele confessionale, de óra-ce cele comunale, prin natura lor, cu invetitorii de alta limba si confessiune, nu ni potu dá nici români culti, nici crestini de legea nóstra, ci dupa a loi activitate în scurtu timpu „bisericele nóstre vor remâne fara credintiosi, ziduri pustie, énsasi Románimea o legenda trista în pamântulu strabunu!“

In acestu modu pré sântitulu autoru a scosu la evidentia tes'a, cà — *cultura poporului român este pentru elu o adeverata cestiune de viétia*, si cà — *acésta cultura numai prin scólele nóstre confessionale, conduse de biserica, se póte ajunge siguru si folositoru*.

Si acuma trece la a V. si cea mai interesanta mai caldurosu tractata si de idei mai nóue condusa întrebare: „*Cum sè infintiamu si sè sustienemu noi scólele confessionale mai bune, mai corespondiatóre lipsei celei mari pentru poporulu nostru?*“ Biserica, clerulu, de sus pâna díosu, sè iee crucea Domnului si s'o pórté tóta si întréga pe umerii sei, pentru d'a se salvá pe sine si d'a salvá némulu românescu! Preotímea întréga sè-si devote cele mai bune puteri instructiunii si culturei poporului, si maicele biserice sè-si sacrificé denariulu adunatu acestuasi scopu, fara d'a carui ajungere si ele peru!

Cá si „*Tatalu nostru*“ ar trebui fia-care preotu si fia-care adeveratu fiu alu natiunii sè învetie acestu capítlu si sè conlucre spre a-lu realizá — càci într'adeveru — numai in elu si prin elu póte fi salvare. Autorulu se feresce d'a atinge direptu, pe cineva si anume pe cleru, pe celu din frunte; — dar totu ílu apostroféza fórté minunatu si sentintiele ce rostesce pe bas'a faptelor si împregiurárilor obiective, tóte ísi nimerescu tint'a.

„Nu voiu acasă, nici voiu judecă pe cineva; căci si asiá nu ne va trece pe nici unulu — precum judecat'a lui Ddieu si a posteritatii, asiá si muștrările cugetului, când acast'a se va desteptá — dóra chiar pe patulu mortii!“ . . . „Precum vom grigi de cultur'a poporului nostru, asiá acest'a va esiste si va fi fericitu. De-lu vom scé scóte prin cultura buna si rapede din intunericulu nesciint'iei, trândaviei si nepasării, elu se va regenerá, va re'ntineri, va prosperá si va existe in buna stare pe secli înainte; altu cum elu va urmá a merge totu mai rapede spre perire prin saracia si lipsa, precum au peritu si s'au stinsu tóte popórele necultivate séu semi-cultivate, când ele au fost cutropite de altele mai culte; — si respunderea pentru processulu de mistuire si perire a poporului nostru — ne-aperatu va cadé mai ántáiu a supra *preotimei române, de dios panasus*, cu bisericile ei, cari tóte se sustínu din sudórea poporului si tóte se mândrescu cu missiunea *d'a fi si d'a se ingrigi pentru binele, pentru prosperarea vremelnica si vecinica a poporului!*“

Este cá cum autorulu ar vré sè dica, *cá bisericile sè se prefaca in scóle si preotii in invetiatori.*

In capitulu alu VI. si celu din urma, se tracéza d'o mai buna, mai corespundiátóre organizare a scólelor si mai vértosu a administratiunii, inspectiunii, controlei lor. Si pe când se implóra spriginulu tuturor amicilor culturei poporului, apoi metropoliile se îndemna la iniđiativa.

Cu scrupulositate se feresce autorulu d'a învinui cátsu de puđinu pe guvernulu si politica de statu. Bine face; si asiá de logic'a faptelor nu scapa nime. De altminte apretuiriarea acestui puntu remâne foilor politice. Noi de pe alu nostru terenu nu putem de cât sè consimțimu cu autorulu, sè recomandámu scrierea atentuni publice si sè oftámu din ánima curata: cá acésta *Voce seriósa si sincera, in ór'a intr'adeveru suprema, sè nu remána o voce in pustia!*

V. B.

Literatura si arti

Penesiu Curcanulu — germânesce. Diuariulu germânu din Bucuresci „Epoche“ publica o traducere bine reesita a poesiei Penesiu Curcanulu, de V. Alesandri. Traducátórea, precum cetimu în diuariile straine, este énsasi Innaltímea Sa Dómn'a României.

Opera italiana în Budapesta. Mercuri sér'a la 17 l. c. publiculu iubitoru de arti din Budapesta avú o innalta desfetare artistica. Oper'a italiana, care a cântatu iér'n'a trecuta la Viena, dede atunca si aice o represintatiune în teatrulu poporalu. La începutu s'au anunđiatu dóue: „Faust“ si „Hamlet“; inse din cause întrevenite prim'a nu se tîenú, ci numai a dóu'a. Acést'a stêrní si mai mare doru de asistare, căci — precum díseramu si de alta-data — autorulu Thomas a scrisu rolulu Ofeliei anume pentru celebr'a Cristina Nilson; éra baritonistulu Faure este în tóta lumea celu mai renumitu Hamlet. E bine, ambii acestia aveau sè cânte în sér'a acea. Se póte dara întipui cu ce doru si asteptare publiculu se duse la teatru. De si pretiurile erau fórte mari, teatrulu érá plinu de lumea cea mai eleganta, în costumuri de gala. Erá o adeverata serbatóre a artilor. Atátu Nilson, cátu si Faure fure întimpinati cu tórente de aplause. Ea inse nu facú asiá mare efectu, precum se asteptá, căci érá cam indispusa. Scen'a de nebulia inse i cástiga admira-

tiunea tuturora. Faure dovedí, cá este unulu din cei mai mari artisti ai lumei, si de siguru celu mai bunu Hamlet. Publiculu îl chiamá înainte lampelor celu puđinu de dóue-díeci de ori.

Espositiune de tablouri. In palatulu artistilor din Budapesta s'a deschisu la 14 l. c. o nóua espositiune internatiunala de tablouri.

Ce e nou ?

Lord Napier. Evenimentele din orientu produsera mai alesu in Engliter'a o tulburare mare. Prin întinderea puterii russesci, englesii își vedu cu totu dreptulu periclitare interesele lor de acolo. Acésta își gasí espressiune puternica în corpurile legiuitóre. Ministrulu pacei, Derby, cadíu, si fu înlocuitu cu Salisbury. Reservele fu reconchiamate. Pe scurtu, Engliter'a se gata de resboiu. Comandantele supremu alu armatei englese continentale fu numitu lordulu Napier. Grabimu sè publicámu în nrulu de față alu foii nóstre portretulu acestui barbatu, care la unu eventualu resboiu engleso-russescu este menitu a jucá unu rolu importantu. Dênsulu e descendentele unu vechi familie militare, care în decursu de 40 ani dede tierii sale síepte generali, admirali si diplomati. Etatea lui e 67 ani, si are unu trecutulu stralucitu.

Situatiunea politica devine din ce în ce mai încurcata. Russi'a, orbita de succesele sale militare, la cari contribuira si Români, vré sè cuprinda totu orientulu. Scirile mai nóue spunu, cá armatele russesci se estindu atátu în directiunea Constantino-polului, cât si catra Români'a. La Turceeni generalulu Zimmermann forméza o tabera. La Galati garnison'a russésca s'a intaritu. La podulu de la Barbosi s'au asiediatu tunuri nóue si s'au facutu fortificatiuni. La Sulina stau niste vapóre russesci, cá în casu de trebuintia sè închida gurile Dunarei. Armat'a româna se concentréza catra Turnu-Severin si Têrgoviste. Militiile române se vor convocá éراس. Domnitorulu va merge la Sinaia. Guvernulu românu a protestatu si la Petersburg in contra pacei de la San-Stefano. Ministrulu presiedinte Bratianu a sositu a casa la Bucuresci, unde spiritele sânt fórte agitate.

Dlu locot.-colonelu Candiano Popescu s'a rentorsu la Bucuresci din missiunea cu care a fost însarcinatu de Domnitorulu. Dlu Candiano, precum scriseramu si noi, a fost tramisu de Domnitorulu sè duca marelui duce Mihailu in Asia mica la Tiflis, cordonulu celu mare din ordinulu „Stéu'a României.“ Dênsulu a fost pretotindene bine primitu.

Cine e Sofocle! Diuarele germâne scriu, cá in Germani'a sânt o multime de directori teatrali, cari n'au nici o cultura literara. Cutare Cerf inse întrecú pe toti; acest'a nu scie nici sè cetésca, nici sè scria. Odata se tînú o síedintia în care se si votá. Numérându-se voturile, un'a dintre síedule érá góla. „Acést'a, — esclamá atunci unu comicu, — de buna séma e scrissórea lui Cerf.“ De alta-data se jucá „Antigone“ de Sofocle. Pies'a facú mare efectu. Dupa represintatiune, directorulu numitu isi chiamá secretariulu si i díse: „Sofocle e unu omu cu talentu. Dar nu sciu unde síede. Te rogu informéza-te de locuinti'a lui si spune-i sè-mi mai scria si alte piese, dar nu pentru vr'unu onoraru mare!“

Licitarea obiectelor remase de Fr. Deák, care se tînú în trei rënduri, nu produse rezultatulu speratu. Magnatii, la cari se contá multu, asiá di-

cându nici nu luara parte la cumperare. Dar si altii numai in numeru micu se ivira. Astfel apoi multe obiecte trecura mai lesne decât cum le eră pretiulu, — si in urma licitatiunea se sistă, hotarindu-se sè se mai faca o încercare la 5 maiu.

Marele duce Nicolae despre bulgari nu vorbesce tare frumosu. La 23 martiu elu a tramisu în ajutorulu refugiatilor bulgari 2000 de poli imperiali. Când inse vini o deputatiune de bulgari sè-i multiamésca acestu daru, elu înfruntă aspru pe bulgari, si disè între altele: „Ostasii mei sânt întimpinati cu mai multa simpatia din partea turcilor, decât a bulgarilor. Turculu împarte cu ostasiulu nostru si cea din urma bucatia de pâne; ér bulgarulu nu vré sè faca nici celu mai micu sacrificiu, chiar si déca hambarulu seu e plinu de bucate.“

Espositiunea universală din Paris se va deschide la 1 maiu, intocmai precum s'a anunçiatu. Multe despartiaminte inse abia vor fi gata pe atunce, càci de si lucrulu curge cu diligintia estraordinaria, totusi nu se va puté terminá pân'atunce. Numai la despartiamentulu francesu sânt ocupati în tóte dílele mai bine de 3000 de ómeni.

O betrâna înamorata. Se scríe din Bòlcske, comitatulu Tolna, cà o betrâna de 86 ani de acolo s'a înamorațu de unu tineru de 28 ani. Amorul aprinsu alu ei facu acestuia totu felulu de propuneri, pe cari inse tinerulu le respinse, càci dènsulu iubiá o copila tinera, cu care se si logodise. Când apoi betrân'a vediu, cà nu mai e sperantia d'a-lu înrolá sub flamur'a lui Hymen, i scrise o epistola, invitându-lu la sine în niste afaceri fórte grabnice. Tinerulu se înfaçisjá. Când intrá, betrân'a i se aruncá în braçie si îl încarcá de sarutári. Tinerulu uimitu, o întrebá, cà aceste sânt afacerile urgente? „Nu“, respunse betrân'a, si apoi scóse unu revolveru, si — înainte d'a o fi pututu împedecá elu — îl descarcá spre dènsulu. La sgomotulu acest'a, cei din casa alergara în façia loculu, — si betrân'a tocmai atunce isi taiá gátulu cu unu briciu. Ambii murira. Intemplantia acést'a facu mare sensatiune în acele parti.

Uciderea unui împartitoru de epistole. Bieții împartitori de epistole cu bani de multe ori sânt espusi la mari pericole. Abia în anulu trecutulu fu omoritu unulu, Guga, si éta telegrafulu ni anunçia unu casu nou care s'a intemplantu în orasiulu Wels pe strad'a principala. Nenorocit'a victima se numia Bauer, ér ucidetorululu lui e unu auraru cu numele Gebhard. Sum'a jefuita e 7000 fl. Ucidetorululu vedîndu, cà va fi prinsu, se înveniná, si muri.

Preservative în contra epidemiei. De óra ce, in urmarea resboiului din anulu trecutulu, sântemu amenintati cu totu felulu de epidemii, dintre cari unele au si începutu sè grasseze în Români'a, ministeriulu de interne a luat dispozițiuni spre a se face preservativele necesarie si cunoscute pân'acuma.

Suvenirea mortilor.

Toma Rosiescu V., avocatulu în St. Nicolau-mare, în Banatu, repausá în septemân'a trecuta în etate de 33 ani.

Ghicitura de siacu

de Iuliu C. Lugosiannu.

ra	Ba	l'a	oiu	la	cu-	ne	gi?!
si	bol-	culu!	culu	mir-	me-	Bra-	-i
mai	se-	eu,	na	-i	vi-	gri-	du
na	îlu	voi-	can-	cá	sieu	ala-	ce
niciu	este	pa-	nu-	cu-	ves-	can-	m'a
gri-	vi	du	inu	ací	Si	culu	na
in-	stra-	men'	ce,	u-	bol-	ne	eu
Pre	ges-	ca	De	ce-	Dar	nulu	se

Se póte deslegá dupa saritululu calului.

Post'a Redactiunii.

Rogâmu pe acei abonanti ai nostri, a caror abonamente au espiratu, si dorescu sè primésca si mai departe fól'a nóstra, sè binevoiesca a-si rennoi abonamentele, cà sè nu se întrerumpa espedarea foi.

Românulu catra Russu. I lipsesce sborululu poeticu. Cealalta va urmá acusi.

Dni B. L. B. in Bucnresci. De ocamdata nu avem spaciulu pentru asemene lucruri. Corespundintie inse — scrise legibilu — amu primu cu bucuria.

Dnei G. B. Amu dispusu numai decâtu.

Abonantii „Familiei“ isi potu comandá la noi, cu pretiuri fórte scadiute numai pentru abonantii nostri, urmatóarele opere, de Iosif Vulcanu: „Ranele Natiiunii“, romanu în 3 tomuri, în locu de 3 fl. — 2 fl., — „Selavulu Amorululu“, romanu în 3 tomuri, în locu de 3 fl. — 1 fl. 50 cr., — „Novele“, în 3 tomuri, în locu de 3 fl. — 1 fl. 50 cr., — „Poesii“, unu volumu, în locu de 1 fl. — 50 cr., — „Mirésa pentru mirésa“, comedía originala în 3 acte, 40 cr., — si „De unde nu este rentórcere“, romanu într'unu tomu, tradusu de T. Budu, în locu de 1 fl. — 50 cr.

„Familia“, care ese de dóue ori pe septemâna, cu ilustratiuni, còsta pe unu anu 10 fl., pe 1/2 de anu 5 fl., pe 1/4 de anu 2 fl. 70 cr. Esemplare complete se afla din începutulu anului.

Proprietariulu, redactorulu respundietoriulu si editorulu : IOSIFU VULCANU.